

**NOVA
UNIVERZA**

DIGNITAS

Revija za človekove pravice

Slovenian journal of human rights

ISSN 1408-9653

Človekovo dostojanstvo in etična drža novinarjev
Ennie Vardijan

Article information:

To cite this document:

Vardijan, E. (2018). Človekovo dostojanstvo in etična drža novinarjev, Dignitas, št. 45/46, str. 243-253.

Permanent link to this document:

[https://doi.org/ 10.31601/dgnt/45/46-18](https://doi.org/10.31601/dgnt/45/46-18)

Created on: 07. 12. 2018

To copy this document: publishing@nova-uni.si

For Authors:

Please visit <http://revije.nova-uni.si/> or contact Editors-in-Chief on publishing@nova-uni.si for more information.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

© Nova univerza, 2018

**NOVA
UNIVERZA**

FAKULTETA ZA SLOVENSKE
IN MEDNARODNE ŠTUDIJE

**NOVA
UNIVERZA**

EVROPSKA PRAVNA
FAKULTETA

**NOVA
UNIVERZA**

FAKULTETA ZA DRŽAVNE
IN EVROPSKE ŠTUDIJE

Človekovo dostojanstvo in etična drža novinarjev

mag. Ennie Vardijan

Uvod

Demokracija potrebuje informirane državljane. Za razvoj demokratske družbe je obveščenost ljudi o javnih zadevah temeljna, saj se jih le tako lahko udeležujejo in tako v družbi soodločajo.

Mediji so poklicani, imajo pravico in odgovornost objektivno širiti preverjene informacije v javnosti, obveščanje pa ima ob tem v razvoju posameznika odločilen pomen. Novinarji so oblikovalci našega vsakdanjika. Kot posredniki med državo in posamezniki so pri svojem delu omejeni z zakonodajo, etičnimi normami, uredniško politiko, lastnim sistemom vrednot, hkrati pa še z gospodarskimi in političnimi pritiski. Pritiski v kakršnikoli obliki pa ovirajo njihovo profesionalno ravnanje. Novinarji se tako znajdejo ujeti med različnimi interesi. Novinarska etika je etika odgovornosti: novinar je odgovoren tako tistemu, za koga opravlja delo, kot tistim, ki jih nagovarja. Človek nosi smisel v sebi, ga kot takega vnaša tudi v svet in ga tam tudi odkriva. Človek potrebuje svet, v katerem se spoznava, spoznava svojo lastno podobo in smisel. S tem, ko neko vrednoto vnaša v zunanji svet, jo ravno tako vnaša v notranjega, seveda pa tudi obratno. Novinarjeva vloga pri oblikovanju človekove »resnice« o svetu je zatorej izrednega pomena. Vse več ozaveščanja na področju etike naj bi privedlo k razcvetu le-te. A v današnji, dobičkono- usmerjeni družbi se poraja vprašanje, ali in v kakšni meri etika sploh še obstaja. Tržno naravnano, senzacionalistično novinarstvo namreč napeljuje na krizo te četrte veje oblasti.

Namen članka je prikazati odnos medijskega upovedovalca do posameznika kot objekta in subjekta novinarskega delovanja, ter opozoriti na istovrstno novinarsko naravo vkleščенosti med objekt in subjekt družbenega dogajanja. Ob tem se vseskozi pojavlja vprašanje etičnega delovanja novinarja v njegovi razpetosti

med naslovnikom ter raznimi pritiski. Kje je mesto novinarja, pravica do obveščenosti in kje etika?

Človek kot najvišje dobro

Novinar v svojem poklicu nagovarja osebe. Človek potrebuje informacije za svojo samoizpolnitev in odkrivanje resnice. Oseba kot človeško bitje je najvišje dobro.

Polerjeva ljudi, ki jih mora novinar spoštovati kot osebe in jim priznati dostojanstvo (1997: 106), razdeli v dve skupini: naslovniki in viri informacij in predmeti novinarskega upovedovanja.

Subjekt novinarskega sporočanja oziroma novinarski subjekt je nosilec dejanja, ki sproži in vodi sporočanje ter ima nadzor nad posameznimi stopnjami. Je tisti, ki usmerja tok informacij. Prav reguliranje toka informacij – kdo in kaj stopa skozi vrata javnega obveščanja – pa je tisto, kar daje množičnim medijem zelo veliko moč, opozarja Bennett (1996: 28).

Vloga subjekta v klasičnem pojmovanju novinarskega sporočanskega procesa pripada novinarju: on je tisti, ki (i)zbira, sprašuje, povzema, obdeluje, spreminja, upoveduje, se odloča in ima nadzor. Novinar kot subjekt nadzira temeljne procese v medijski realnosti: zbiranja informacij, izbor dogodkov in dejstev ter oblikovanje sporočila. Novinar je »najpomembnejša oseba, ki poklicno sodeluje v tem procesu« (Splichal, 2000: 48). Funkcijo subjekta mu podeljuje profesionalna novinarska kompetenca, po kateri se razlikuje od drugih oseb, vključenih v množičnosporočanski proces. Med vlogami, ki jih novinar kot subjekt opravlja, je tudi odbiralstvo, ki je dejavnost, ki jo po definiciji izvaja »komunikacijska organizacija in njeni predstavniki« (Shoemaker, 1991: 60).

Kot navaja Koširjeva (2003: 109), je novinarska dejavnost »usmerjena na naslovnika, ki mu sporoča informacije, hkrati črpa od ljudi, ki so njeni viri informacij, posameznik ali skupine pa so kot kreatorji dogodkov glavni nosilci predmetov novinarskega upovedovanja«.

Novinar mora pri svojem delu upoštevati naslovnika. Novinar dela za ljudi. Novinarjeva dolžnost je pisati resnico. A ta težnja naj bi bila del človekove osebnosti, ne neko zapisano navodilo oz. zahteva. Osebam namreč poroča o osebah. In prav vsaka oseba ima svojo zgodbo in svoje dostojanstvo. Ravno v odnosih do ljudi se v novinarskem delu kaže etična naravnost.

Osebe spoštujemo zaradi njihovega dostojanstva, ne zato, ker bi imele določen družbeni status, ker bi bila za nas njihova vloga bodisi prijetna bodisi koristna. Sama pravica do človekovega dostojanstva (v Sloveniji je to ustavnopravna kategorija) sega daleč v zgodovino. Kant v *Temeljih metafizike morale* piše, da »ima v domeni ciljev vse bodisi ceno bodisi dostojanstvo. Kar ima ceno, lahko nadomestim z nečim drugim kot njegovim ekvivalentom. Na drugi strani pa vse tisto, kar je nad vsako ceno in zato ne priznava nobenega ekvivalenta, ima dostojanstvo« (Kant, 1953: 197). Spoštovanje dostojanstva osebe je dolžnost – tako do sebe kot do drugih. Gre za notranje spoštovanje do človeka, ki pa je ločeno od zunanjih vplivov. Ko osebnost ne odloča iz sebe, se izgublja. Človeku naj bi ravno njegova osebna svoboda omogočala svobodno presojanje, izbor, odločanje.

Človek je tudi kot svobodno bitje nihajoče bitje. Človek ne niha v svojih odločitvah samo med enim in drugih nagibom (vrednoto, dobrino ipd.), marveč obenem še zmeraj med nujnostjo in svobodo. Lahko bi tudi rekli: človek nenehno niha med podzavestno določenostjo in zavestno določenostjo (Trstenjak, 1992: 232).

Novinarjevo moralno gonilo bi se moralo kazati v spoštovanju človekovega dostojanstva, prejemnika informacij nikakor ne bi smel dojemati, kot da gre za oddaljen predmet. Za človeka, ki je v današnji družbi opredeljen že skorajda numerično, po svoji plačilni vrednosti, je človeško dostojanstvo zato izrednega pomena. Po razvrednotenju človekovega dostojanstva v minulem stoletju se je danes zavest o tem in o človekovih pravicah še dodatno okrepila. Zato je pomembno, da imajo ustvarjalci naše »resnice« razvito moralno zavest o lastnih pravicah in dolžnostih, kajti le tako bodo sposobni spoštovati tuje. Moralna dejanja lahko delimo na prepovedana, zahtevana in spodbujana. Ko se pojavi težava pri odločanju, katera dejanja so moralna in katere ne, se orientirajmo po moralno prepovedanih.

Sočutje, vprašanja zasebnosti in varstva osebnih podatkov, spoštovanje dostojanstva osebe, spoštovanje emocionalne stiske so teme, o katerih bi moral dober novinar vseskozi razmišljati. Odločitev novinarja o načinu poročanja je lahko moralno sporna, tovrstna napačna odločitev pa naredi vse preveč škode na račun ugleда poročevalca in osebe, o kateri se poroča ter vseh, ki so z njo povezani. Zato naj novinar kot odgovorna oseba sprejema etične odločitve za vse svoje ravnanje, za vse svoje odločitve. Etična drža

novinarja se izkaže predvsem pri poročanju na področju nasilja, tragedij, terorizma, sodnih postopkov itd. Na tehniko je treba postaviti tako pravico do obveščenosti kot tudi ohranitev človekovega dostojanstva, pri čemer novinarju veliko koristi poznavanje tako pravnih kot etičnih norm.

Človek je svoboden in enak v dostojanstvu in pravicah. Slovenija je spoštovanje človekovih pravic sprejela kot svojo mednarodno pravno, ustavno in civilizacijsko obveznost. Človekove pravice so namenjene posamezniku. Pridobi jih z rojstvom in ne po volji države. Pravna in demokratična država mu jih ne more odvzeti, niti trajno omejiti. Človekove pravice zahtevajo etično ali moralno razmišljanje. Če ne vemo, kaj naj človek bo, potem ne vemo, kaj so njegove pravice in tudi ne kaj so njegove nepogrešljive pravice. Pravice je mogoče spoštovati le, če imamo okrepljeno moralno zavest o svojih dolžnostih in pravicah. Če lahko delamo v resnično moralnem okolju, kjer se človekovo dostojanstvo spoštuje, je to več od tega, kar nam dajejo človekove pravice.

Novinarska resnica

Saj Bogu bi povedal resnico, pa se hudiča bojim *(ruski pregovor)*

V mednarodnih in slovenskih dokumentih je novinarska dejavnost opredeljena kot služba v interesu javnosti, kot služba, ki nosi moralno odgovornost do državljanov in družbe, kot služba, katere odgovornost do javnosti je pred vsako drugo odgovornostjo, kot služba, ki javnost obvešča o resničnih dogajanjih, kot služba, ki ima s svojim obveščanjem in sporočanjem odločilen pomen v razvoju posameznika in družbe.

Že Grki so na pobudo Sokrata (kasneje Platona) težili k resnici, doseženi s svobodno razpravo. Ravno tako so izpostavljali modrost kot najpomembnejšo krepost, ta pa zahteva vedenje o resnici.

»Resnica o resnici je, da ni resnice o resnici in zato z resnico ne razpolaga nihče«, piše Tine Hribar (1981: 165). Sta pa zato poštenost in resnicoljubnost.

Resnicoljubnost je po Sruku definirana kot ljubezen do resnice, do spoznanja, predvsem pa kot vidik npravnosti, kot temeljna razumska krepost; resnicoljubnej pa kot človek, ki se trudi, da bi

čim več in čim globlje, čim popolneje in celoviteje spoznaval, se torej čim manj motil (1986: 395). Novinar se s svojim delom resničnosti lahko le približuje, in sicer tako, da posreduje izključno informacije, do katerih pride z ustreznim raziskovanjem in zanesljivim preverjanjem. Tako predstavlja resnicoljubnost novinarjevo voljo ali namen po resničnosti, ki se kaže v poročanju izključno o tistem, kar je onstran vsakega dvoma (Ferguson in Patten, 1993: 38).

Po Kantu (v Poler, 1997: 112–116) je resnicoljubnost ena temeljnih moralnih vrednot, zato je laganje največji prekršek novinarja zoper dolžnost do samega sebe, tudi v primeru, ko bi z lažjo nekemu pomagal, saj laž vedno škoduje drugemu – če ne nekemu določenemu človeku, pa človeštvu nasploh. Resnicoljubnost je za Kanta brezpogojna dolžnost, ki velja v vseh okoliščinah. S tem želim poudariti »moč« laži, ki jo mediji lahko posredujejo.

Ljudje verujemo v informacije kot nosilke smisla in komunikacije, a mediji manipulirajo v vseh smereh. Nihče namreč ne more popolnoma nadzirati tega procesa. S tem se je treba sprijazniti. Dejstvo, da t. i. distribucija informacij po novinarskih načelih odločanja o pomembnosti novice glede na vpliv, bližino, pomembnost osebe že vnaprej sama preseje skozi sito večji del informacije, je neizpodbitno. Informacijski kaos in simulacije nas obdajajo in slepa vera v sistem se zdi res nesmiselna.

Naivna iluzija o medijih je po Baudrillardu (1998: 269) v tem, da z njimi politična oblast manipulira ali mistificira množice. Verjame v bolj subtilno hipotezo o tem, da prav z mediji množice drugačijo izvrševanje oblasti oziroma tistega, ki se ima za oblast.

Če lahko govorimo o pomanjkanju informacij v preteklosti, pa je stanje v današnji postmoderni ravno obratno – nastopa preobilje, poplava le-teh. Iz številnih medijskih »resnic« si mora tako vsak posameznik izbrati svojo, ob tem pa naj ne bi pozabil na dejstvo, da se nekaterim »resnice« izplačajo.

V današnjem času je »bolj kot kadarkoli prej treba premisliti medijsko igro in znati prepoznati scenarije, ki jih zanjo pišejo njeni režiserji« (Košir, 1996: 247).

Človek si želi resnice in k njej tudi teži. Kljub temu pa na poti do nje lahko naleti na ovire. Medijska resnica deluje na videz nepristransko in brezosebno. V odmaknjenem delovanju imajo mediji namreč moč, da njihovo poročanje deluje vrednostno nevtrarno. In tako mediji za marsikoga postanejo edini posredniki resnice, izse-

ka iz realnosti. Ljudje verjamejo, zaupajo medijem. Medijsko »zmanipuliran« človek podatkov, ki jih pridobiva preko medijev kot pomembnih posrednikov, ne more preverjati. Informiranje bi moralo torej imeti en sam cilj – širjenje resnice. Realno preslikavo dogajanja lahko predstavi samo preverjeno, objektivno, točno, pošteno in resnicoljubno delo novinarja. Mediji imajo ob svojem ustvarjanju in posredovanju informacij veliko moč – odločajo, o čem bodo obveščali, na kakšen način bo novica predstavljena, ali bo ob tem upoštevano človekovo dostojanstvo, pravica do zasebnosti, ali pa bo imela novica kakšen drug cilj. Zelo pomembno je, kdo nam kakšen dogodek interpretira, ta interpretacija pa izhaja s stališča, ki ga zavzame novinar, in od uredniške politike. Novinar se zlahka znajde razpet med zunanjimi vplivi in lastno odgovornostjo.

Glavna novinarjeva zavzetost je »zavzetost za etične vrednote pravičnosti, svobode in ohranjanje celovitega človekovega dostojanstva« (Šuštar v Košir 1988: 615).

Današnji čas daje človeku možnost svobodne izbire, hkrati pa si ta želi pravil. V dobi, v kateri živimo, potrebujemo moralno vedenje, potrebujemo moralna pravila. »Sodobni svobodni individuum je pred veliko skušnjava, da bi uporabljal svojo svobodo za slaba dejanja« (Jamnik, 1998: 291). Novinar, ki ima razvito moralno zavest o lastnih pravicah in dolžnostih, bo sposoben spoštovati tudi tuje. Kant je dejal: »Vredno čudenja je le dvoje: zvezdno nebo nad nami in moralni zakon v nas.«

Etičnost novinarstva

Etika je estetika od znotraj (*Reverdy Pierre*)

Etika kot filozofska panoga nam ponuja odgovore na vprašanja, kako biti in kako delovati. Novinarska etika je, po mnenju Polderjeve (1997: 71), »etika novinarjev kot osrednjih oseb medijske realnosti. Je teoretski diskurz o normah, ki so temelj novinarjeve moralne izbire, in o legitimnosti teh norm v dani situaciji.«

Če pravimo, da je etika veda o človekovih dejanjih, moramo se veda upoštevati dejstvo, da vseh dejanj ni mogoče moralno ovrednotiti. Govorimo o človekovih dejanjih (*actus hominis*), ki se jih človek ne zaveda, čeprav so, vendar pa se o njih ne more odločati (jok), in o drugih dejanjih (*actus humani*), ki so človeška dejanja v polnem smislu.

Moralna pravila novinarjev ne smejo biti nasprotna človeškim vrednotam. Osebna zrelost, čut za odgovornost, poštenost ter moralna odgovornost bi morale odlikovati vsakega medijskega ustvarjalca. A morale ni mogoče zahtevati pravno ali skozi politiko. Kako pravzaprav od novinarja, ki v tako majhnem prostoru, kot je slovenski, vsakodnevno sodeluje z določenimi intervjuvanci, s katerimi naveže stik, zaupanje, pričakovati, da bo ob določeni osebni naklonjenosti podal neprijetne podatke javnosti? Kako od novinarja, ki si s svojim pisanjem zagotavlja eksistencialni obstanek, zahtevati, da piše oziroma ne piše o nečem, kar ni v skladu z uredniško politiko oziroma delodajalcem?

Juhant v *Etika ali človeškost* navaja: »S posluhom za etično izkušnjo si človek sam kot voljno orodje (etični organon) oblikuje spretnosti oz. navade (kreposti), da obvlada ta proces. Odločilna je umska presoja, ki usmerja prizadevanje volje, pomembni pa sta v teh procesih čustvena in dialoška določenost oz. pogojenost. Oboje veže etična vez z drugimi, ki so preskusni kamen naše etične pristojnosti.«

Splošne etične norme so zapisane v *Kodeksu novinarjev RS* (2002) – ob tem pa se vseskozi postavlja vprašanje, ali obstoj le-tega resnično zagotavlja relacijo med zapisanim in novinarsko prakso? Ali je naš kodeks s svojo bolj svetovalno naravo res tisti, ki lahko privede do profesionalizacije novinarstva? Ali resnično lahko pokaže stopnjo razvoja novinarske etike?

Milosavljevič (2002: 12) opozarja na pomanjkanje strogih sankcij v primeru kršenja novinarskega kodeksa, saj le-ta v primeru hujših kršitev kodeksa ne more izvesti tako strogih sankcij, kot lahko doletijo zdravnike ali pravnike.

V kodeksu zapisana etična načela novinarja bolj usmerjajo, njegova morala pa ob tem igra pomembno vlogo.

Objektivnost, h kateri teži novinarstvo, ostaja nedosežen ideal. Objektivnost kot princip novinarske etike pa ob tem ni pogojena zgolj s prizadevanjem novinarja, ki teži k resnici, in njegovimi ostalimi osebnimi lastnostmi, temveč tudi z avtonomijo tega poklica. Mediji pod vplivom zunanjih pritiskov (gospodarskih, političnih, pritiskov interesnih skupin ...) ne morejo govoriti o svobodnem pretoku informacij. Novinar mora zatorej ob še tako podrobni zakonodaji graditi na svojem lastnem mišljenju, svobodi in spoštovanju do oseb.

Človekova svobodna volja je pogojena z njegovim zavedanjem

– ima je le toliko, kolikor se je zaveda. Doživljanje nesvobode nam pravzaprav pokaže svobodo – drugače ne bi mogli prepoznati druge. Človek se kot svobodno bitje sprašuje, kako naj se odloči. Močno je odvisen od zunanjih vplivov, to se izrazi predvsem, kadar niha med samim seboj in zunanjimi pritiski.

Vrednostna etika spoštuje novinarjevo svobodo in jo gradi na spoštovanju dostojanstva človekove svobode. Ker novinarji delujejo kot predstavniki javnosti (Poler, 1997: 101), imajo poleg etične odgovornosti do sebe tudi etično odgovornost do drugih oz. do javnosti. Zato je novinarska etika odgovornosti etika dolžnosti.

Za novinarja, ki je pri svojem delu odvisen od okoliščin, v katerih dela, je pomembno, da goji distanco do politike, do virov informacij ter urednikov, brez kakršnekoli prepletenosti odnosov.

Po Emmanuelu Levinasu (1998) je osebni odnos nesimetričen, kajti sam sem bolj odgovoren kot drugi. Drugi je vedno večji od mene in je moj učitelj, v njegovem pogledu je moja osebna identiteta poslanstvo moje osebe, neskončna etična odgovornost. Namesto maske vame zre obličje, ki je golo, ranljivo in izpostavljeno moji moči. V svoji krhkosti mi razodeva zapoved: Ne smeš me ubiti, ne smeš me prizadeti!

Kriza nove dobe na prvi pogled napeljuje k zaključku, da gre za krizo vrednot.

Demokracija in mediji

Demokracija je predvsem stanje duha (*Mendes - France, Pierre*)

Slovenci živimo v demokraciji relativno kratek čas. Slovensko novinarstvo se je po letu 1991 znašlo v dveh upoštevanja vrednih okvirih: prvi so razmere demokratičnih sprememb, pri drugem pa gre za postmoderne čas, ki na poseben način zaznamuje različna področja našega bivanja in ustvarjanja. Oboje je tesno prepleteno s pomenom in vlogo množičnih medijev.

»Podoba današnjega časa: vse bolj agresivni, toda prikriti gospodarski interesi so tisti, ki omejujejo zmožnost sodelovanja državljanov v komunikacijskem procesu, poleg tega pa tudi države same ne zagotavljajo popolnoma neomejevano in svobodno izražanje. Kljub temu da je informacija last javnosti, si jo država lasti zase, kar pomeni, da v javnost prihajajo le tista mnenja, ki imajo

največjo komunikacijsko moč (močne politične in ekonomske skupine) oziroma prihaja do monopolizacije posredovanja le določenih mnenj in informacij. In taka cenzura ogroža tudi stabilnost države» (Sedmak, 1996: 60).

Ob tržni naravnosti medijev je tudi človekovo dostojanstvo uporabljeno kot sredstvo za doseg ciljev. Z demokratično državo, novo medijsko zakonodajo, spremembo političnega sistema naj bi se stanje v našem medijskem prostoru spremenilo. Polerjeva (v Košir 2003: 8–9) ugotavlja drugačno stanje. Partijo je po osamosvojitvi samo zamenjala ekonomska in politična moč. Podrejenost dobičku je privedla do boja za preživetje. Kapitalizem se namreč ne ukvarja z svobodo in poštenostjo. Novinar kot predstavnik javnosti bi zato moral biti odgovoren javnosti, slediti bi moral prvega vodilu, zapisanemu v preambuli zadnjega *Kodeksa slovenskih novinarjev* (2002), ki poudarja pravico javnosti do čim boljše informiranosti. A razmere na medijskem trgu kažejo drugače. Tržna naravnost, doseganje dobička je tisto, kar žene današnje medije. Bralec je zanje potrošnik. Mediji s svojimi senzacionalističnimi zgodbami in oglaševanjem postavijo vprašanje o kakovosti naše medijske pokrajine, ki naj bi zbirala in na razumljiv način širila informacije z namenom služiti javnemu interesu. Vse več senzacionalističnih prispevkov rumenega tiska je privedlo do zmanjšanja klasičnega novinarstva. Informacija je postala blago, četudi je v 15. točki Resolucije št. 1003 (1993) navedeno, da kakovosti informacij ali mnenj kot tudi njihovega pomena ni dopustno izrabljati za povečanje števila bralcev ali občinstva. Novinar naj bi torej v tistih, ki jih nagovarja, videl osebe, ne pa zgolj ciljnih kupcev.

Zaključek

Številne polemike o etičnem delovanju novinarstva napeljujejo k zaključkom, da se je novinarstvo znašlo v krizi, obdobju, ko je pehanje za dobičkom poskrbelo za izginjanje etike iz medijskih hiš, obenem pa povečalo razprave in publikacije na temo etičnega delovanja.

Novinarska etika kot odgovornostna etika mora spoštovati osebo ter njeno dostojanstvo (tako novinarja kot predmet upovedovanja in naslovnika).

Novinarji, ki poročajo o občutljivih temah, kot so tragedije, nesreče, konflikti, škandali, lahko s svojim neetičnim delovanjem še

povečajo dodatno emocionalno stisko tako predmetov novinarskega upovedovanja kot tudi njihovih svojcev. A dandanes mediji ravno s svojim senzacionalističnim poročanjem (tako s tekstom kot fotografijo), katerega glavni cilj je dobiček, kršijo ustavno pravico do zasebnosti ter pravico do človekovega dostojanstva. V času tržne naravnosti medijev je etika tista, ki izgublja.

Novinar, ki poroča o občutljivih temah, bi moral kljub vodilu o neodvisnem poročanju upoštevati spoštovanje človekovega dostojanstva. »Zavedati se moramo, da je vsak človek oseba in gol, ranljiv; vsak nam razkriva pogled obličja nemočnega, ki se ne more braniti in ki ga lahko uničijo meč, pero in kamera, lahko pa ga tudi zaščitijo« (Kovač v Poler, 1997: 7).

Novinar je vpet med pravne in etične norme. Kljub upoštevanju pravnih norm pa so njegova dejanja dostikrat neetična (primer rumenega tiska).

Medijska neodvisnost je pogojena z odsotnostjo tako zunanjih kot notranjih pritiskov. Po Kantu (1993: 153) je posameznik kot avtonomen subjekt moralnega presojanja za svoja dejanja osebno odgovoren. Namen etičnega kodeksa je resda etično presojanje, a to ne more biti dovolj, da bi zagotovilo etično držo novinarja. Etično delovanje oz. nedelovanje se začne pri novinarju samem, pri njegovi moralni odgovornosti.

Dvignjena zavest bralcev, ki se kljub zavedanju in želji po ohranitvi lastne intimne sfere vseskozi »napajajo« ob poročanju rumenega tiska, ki močno napada človekovo dostojanstvo, ter zavedanje nekaterih medijev, da novinarstvo ne more biti zgolj obrt, so smernice, o katerih je vredno razmišljati za boljši jutri nas vseh.

LITERATURA:

- Bašič-Hrvatina, Sandra, in Slavko Splichal (1997) *Privatizacija medijev v Sloveniji (raziskava)*. Ljubljana: Zavod za odprto družbo.
- Baudrillard, Jean (1999) *Simulaker in simulacija/Popoln zločin*. Ljubljana: Študentska založba.
- Bennett, W. Lance (1996) *News: The Politics of Illusion*. White Plains: Longman.
- Cerar, Miro, ml. (1993) *Večrazsežnost človekovih pravic in dolžnosti*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Erjavec, Karmen (1999) *Novinarska kakovost*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Ferguson, Donald L., in Jim Patten (1993) *Journalism Today!* Lincolnwood: National Textbook Company Publishing Group.
- Hribar, Tine (1981) *Resnica o resnici*. Maribor: Obzorja.
- Hribar, Tine (1991) *Novinarska etika in kodeksi časti*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Jamnik, Anton (1998) *Liberalizem in vprašanja etike*. Ljubljana: Nova revija.
- Juhant, Janez (2003) *Etika ali človeškost*. Ljubljana: Teološka fakulteta.
- Kant, Immanuel (1953) *Dvije rasprave: I. Prolegomena za svaku buduću metafiziku; II. Osnov metafizike čudoredža*. Zagreb: Matica Hrvatska.

- Kant, Immanuel (1993) *Kritika praktičnega uma*. Ljubljana: Društvo za teoretsko psihoanalizo.
- Keane, John (1992) *Mediji in demokracija*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Košir, Manca (1996) »Javno komuniciranje kot oglaševanje«. V: *Slovenska država, družba in javnost*, Anton Kramerger (ur.), (str.) 247–256. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Košir, Manca (2003) *Surovi časi medijev*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Lambeth, Edmund (1992) *Committed Journalism: An Ethic for the Press*. Bloomington, Indianapolis: Indiana University Press.
- Levinas, Emmanuel (1998) *Etika in neskončno*. Ljubljana: Družina.
- Merljak, Sonja (2005) »Ko so novinarji v moralnih dvomih«. www.mediawatch.mirovni-institut.si (oktober 2008).
- Milosavljevič, Marko (2002) »Še vedno moč brez odgovornosti? Novinarski kodeks«. *Delo*, 2. november, (str.) 11–12.
- Musek, Janez (1993b) *Osebnost in vrednote*. Ljubljana: Educy.
- Poler, Melita (1997) *Novinarska etika*. Ljubljana: Magnolija.
- Ramovš, Jože (1996) »Osebnostne osnove etičnega ravnanja v poklicu«. V: *Profesionalna etika pri delu z ljudmi*, Ludvik Toplak (ur.). Maribor: Univerza; Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za psihologijo, logoterapijo in antropohigieno.
- Sruk, Vladimir (1986) *Morala in etika*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Rovšek, Jernej (2005) *Zasebno in javno v medijih*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- Sedmak, Marjan (1993) »Medijska zakonodaja: pluralizacija medijev in avtonomnost časnikarjev«. *Teorija in praksa*, 30/11–12, (str.) 1241–1246.
- Schostak, John (1993) *Dirty Marks: The Education of Self Media and Popular Culture*. London, Boulder, Colorado: Pluto Press.
- Shoemaker, Pamela J. (1991) *Communication Concepts 3: Gatekeeping*. Newbury Park: Sage Publications.
- Splichal, Slavko (2000) »Novinarji in novinarstvo«. V: *Vregov zbornik*, Slavko Splichal (ur.), (str.) 47–56. Ljubljana: Evropski inštitut za komuniciranje in kulturo, FDV.
- Sruk, Vladimir (1988) »Prolegomena k človekovim pravicam in svoboščinam«. V: *Varstvo človekovih pravic*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Tuchman, Gaye (1972) »Objectivity as Strategic Ritual: An Examination of Newspaperman's Notion of Objectivity«. *American Journal of Sociology*, 77/4, (str.) 660–679.
- Trstenjak, Anton (1992) *Po sledih človeka*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Trstenjak, Anton (1994) *Človek simbolično bitje*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Ude, Lojze (1995) »Proceedings relating to matters of the press«. V: *Legal problems of the functioning of media in a democratic society*, Janez Kranjc (ur.). Ljubljana: Pravna fakulteta; Paris: Council of Europe.
- VIRI:
- Društvo novinarjev Slovenije (2002) *Kodeks novinarjev Republike Slovenije*, dostopno na: <http://www.novinar.com>.
- »Münchenska deklaracija o dolžnostih in pravicah novinarjev (1971)«. V: *Predpisi o novinarjih in medijih* (1995). Ljubljana: Uradni list RS, (str.) 267–269.
- Resolucija št. 1003 »O etičnih načelih časnikarstva (1993)«. V: *Predpisi o novinarjih in medijih* (1995). Ljubljana: Uradni list RS, (str.) 245–252.
- Zakon o RTV. *Ur. l. RS*, št. 96/2005.
- Zakon o medijih. *Ur. l. RS*, št. 35/2001.